

Nota Lennik Karel Keymolenstraat

Verslag van Resultaten

Bert ACKE, Maarten BRACKE en Julie HAGEN

23-5-2019

Titel: Nota Lennik Karel Keymolenstraat 38-40

Erkend archeoloog: Maarten Bracke, OE/ERK/Archeoloog/2015/00036

Auteurs: Bert Acke, Maarten Bracke en Julie Hagen

Projectcode bureauonderzoek: 2018F331

Bekrachtigde archeologienota: <https://id.erfgoed.net/archeologie/archeologienotas/8263>

Projectcode proefsleuvenonderzoek: 2019D46

Intern projectnummer: 2019.039

Locatiegegevens: Vlaams-Brabant, Lennik, Karel Keymolenstraat

Lambertcoördinaten onderzoeksgebied: X: 134649,09 en Y: 166259,65; X: 134754,36 en Y: 166337,81

Kadastergegevens: Lennik, afdeling 1, sectie E, percelen 697C, 697D, 697G, 701L (zie figuur 6)

Topografische kaart: /

Betrokken actoren: Bert Acke (assistent-archeoloog), Maarten Bracke (erkend archeoloog, veldwerkleider, assistent-aardkundige), Julie Hagen (assistent-archeoloog) en Tom Spapens (contactpersoon initiatiefnemer)

Wetenschappelijke advisering: /

Plaats en datum: Moerbeke-Waas, 23-05-2019

© Acke & Bracke bvba, Damstraat 206A, 9180 Moerbeke-Waas. De auteurs aanvaarden geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van de auteurs.

1. INLEIDING	4
1.1. WETTELIJK KADER	4
1.2. ONDERZOEKSOPDRACHT	4
1.2.1. VRAAGSTELLING	4
1.2.2. RANDVOORWAARDEN	5
1.3. WERKWIJZE EN STRATEGIE	8
1.3.1. MOTIVERING ONDERZOEKSSTRATEGIE	8
1.3.2. ORGANISATIE VAN HET VOORONDERZOEK	9
1.3.3. ADVIES SPECIALISTEN	9
1.3.4. WETENSCHAPPELIJKE ADVISERING	9
1.3.5. SELECTIE BRONNEN	9
2. ASSESSMENT	14
2.1. AARDKUNDIGE OPBOUW	14
2.2. ASSESSMENT SPOREN	18
2.3. ASSESSMENT VONDSTEN	21
2.4. ASSESSMENT STALEN	22
2.5. ASSESSMENT CONSERVATIE	23
2.6. DATERING, INTERPRETATIE EN CONFRONTATIE MET VOORGAANDE ONDERZOEKSFASES	24
2.7. SYNTHESE	28
2.7.1. ARCHEOLOGISCH VERWACHTINGSPATROON	28
2.7.2. BEANTWOORDING ONDERZOEKSVRAGEN	29
3. SAMENVATTING	31
4. BIBLIOGRAFIE	32
5. BIJLAGES	33

1. Inleiding

1.1. Wettelijk kader

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een aanvraag voor een stedenbouwkundige vergunning voor een terrein gelegen in de Karel Keymolenstraat 38-40 te Lennik (prov. Vlaams-Brabant), waarbij de totale oppervlakte van de betrokken percelen 3000m² of meer bedraagt en de bodemingrepen 1000m² of meer be dragen, werd door de initiatiefnemer een archeologienota toegevoegd aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota¹ bestond enkel uit een bureauonderzoek, in het programma van maatregelen was opgenomen dat er een proefsleuvenonderzoek diende uitgevoerd te worden in uitgesteld traject. In deze nota, opgemaakt onder supervisie van een erkend archeoloog, worden de resultaten van dit proefsleuvenonderzoek beschreven.

1.2. Onderzoeksopdracht

1.2.1. Vraagstelling

In het programma van maatregelen bij de archeologienota was volgende vraagstelling opgenomen:

- Hoe is de bodemopbouw? Is er inderdaad sprake van uitgegraven gronden in het zuidwestelijke deel van het plangebied? Is er sprake van erosie en/of colluvium op het licht hellende terrein?
- Zijn er archeologische sporen aanwezig? Welke spoorcategorieën komen voor?
- Wat is de bewaringstoestand van de aangetroffen sporen?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren en behoren ze tot één of meerdere periodes?
- Zijn er indicaties omtrent artisanale activiteiten of aanwijzingen voor andere functionele eigenschappen?
- Wat is de relatie tussen de archeologische sporen en het landschap?
- Kan een archeologische site uitgesloten worden?
- Wat is de graad van verstoring binnen het plangebied?
- Is een vervolgonderzoek noodzakelijk, en zo ja, wat is de afbakening en aan welke modaliteiten (strategie, onderzoeksvragen) moet dit voldoen?

¹ <https://id.erfgoed.net/archeologie/archeologienotas/8263>

1.2.2. Randvoorwaarden

Voor aanvang van het proefsleuvenonderzoek, diende de voormalige gebouwen en verhardingen tot op het maaiveld gesloopt te worden. De voormalige woning met huisnummer 40 was grotendeels onderkelderd en bleek voor meer dan 120m² de bodem tot op grote diepte te verstoren. De woning met huisnummer 38 (ca. 175m²) was op het moment van het vooronderzoek nog bewoond en niet onderzoekbaar. Deze woning snijdt aan de zuidwestelijke zijde in op de oplopende helling. Aan de straatzijde komt de onderzijde overeen met de stoeprand, terwijl aan de achterzijde de woning meer dan 1 tot 1,5m diep ingegraven is. Daarnaast is ook een kelder aanwezig aan de straatzijde. Langsheen de Karel Keymolenstraat is bovendien ook een scherp niveauverschil van ca. 80cm aanwezig tussen het voetpad en het onderzoeksgebied. Op basis van de terreinomstandigheden werd het sleuvenplan dat vooropgesteld werd in het programma van maatregelen bij de bureaustudie licht aangepast. Sleuf 1 werd ter hoogte van de kelderruimte onderbroken. Sleuf 3 werd ingekort door de bestaande woning en ter hoogte van een puinberg lichtjes omgebogen. Sleuf 2 kon volledig uitgevoerd worden. Ondanks de terreinomstandigheden kon het onderzoek een goed beeld geven van het archeologisch potentieel.

Figuur 1 Zicht op het plangebied vanaf de straatzijde; merk duidelijk het niveauverschil op tussen de straatkant en het onderzoeksgebied.

Figuur 2 Zicht op het plangebied.

Figuur 3 Zicht vanuit de tuinzone op het studiegebied.

Figuur 4 Verstoorde zone ter hoogte van de kelderruimte van de voormalige woning met huisnummer 40.

Figuur 5 Zicht op de nog bestaande woning met huisnummer 38; merk duidelijk het oplopende niveau op ten opzichte van de straatkant en achterzijde van de tuin.

1.3. Werkwijze en strategie

1.3.1. Motivering onderzoeksstrategie

Op basis van het bureauonderzoek werd in het programma van maatregelen van de archeologienota een verder vooronderzoek met ingreep in de bodem door middel van proefsleuven opgelegd, in een uitgesteld traject. Het onderzoek dient uitgevoerd te worden volgens de bepalingen in de Code van Goede Praktijk en de voorwaarden opgenomen in het programma van maatregelen horende bij de archeologienota. De erkende archeoloog kan enkel mits gefundeerde motivatie afwijken van sommige van deze bepalingen en voorwaarden.

Het proefsleuvenonderzoek vond plaats op een site met een matig complexe verticale stratigrafie. Het sleuvenplan zoals opgenomen in de bureaustudie voorzag in de aanleg van 3 parallelle noordoost-zuidwest georiënteerde sleuven, georiënteerd volgens de helling. Op basis van de terreinomstandigheden werd het sleuvenplan dat vooropgesteld werd in het programma van maatregelen bij de bureaustudie licht aangepast. Sleuf 1 werd ter hoogte van de kelderruimte onderbroken. Sleuf 3 werd ingekort door de bestaande woning en ter hoogte van een puinberg lichtjes omgebogen. Sleuf 2 kon volledig aangelegd worden. Voor de uitgraving werd gebruik gemaakt van een niet-getande graafbak van 1,80m breed. Er werden in totaal 7 kijkvensters aangelegd, zowel om geattesteerde sporen te verifiëren als om de afwezigheid van archeologische relictten te kunnen bevestigen. De grond werd gescheiden afgegraven en gestockeerd naast de sleuf. Na de voltooiing van de registratie van de sleuven werden deze gedicht.

Het totale plangebied is 3675m² groot en werd grotendeels vrijgemaakt van obstakels. Op het terrein kon reeds een grote verstoring vastgesteld worden van de voormalige kelder van de woning met huisnummer 40. De voormalige kelder heeft een oppervlakte van ca. 120m². Daarnaast was de woning met huisnummer 38 (ca. 175m²) nog in gebruik. Hier kon op basis van de landschappelijke kenmerken, de archeologische resultaten en de aardkundige gegevens wel gesteld worden dat bij de bouw ervan de bodem tot op een diepte van ca. 1 tot 1,5m diep verstoord werd. Van het totale plangebied werd 376m² (10,2%) onderzocht door middel van proefsleuven en 92m² (2,5%) door middel van kijkvensters. De in de Code van Goede Praktijk vooropgestelde dekkingsgraad van 12,5% werd daarmee ruimschoots bereikt (12,7%). De bodemkundige aspecten en archeologische resultaten konden een representatief beeld werpen op de archeologische verwachtingen van het terrein.

Het onderzoek werd uitgevoerd conform de Code van Goede Praktijk. Aangezien alle metingen gebeurden met een GPS-aangestuurd systeem met precisie van 1cm werd voorafgaand het veldwerk geen hoofdmeetsysteem aangelegd. Elke proefsleuf en elk kijkvenster werd beschouwd als een individuele werkput. Aangezien er geen aanwijzingen waren dat er bij het aanleggen van de werkputten in de lagen die het archeologische niveau afdekken resten van een archeologische site aanwezig waren waarvoor metalen vondsten relevante informatie opleveren, werden deze lagen niet onderzocht met een metaaldetector. De aangelegde vlakken, de storten van sleuven en de sporen werden wel onderzocht met een metaaldetector van het type XP Deus, dit leverde geen relevante archeologische vondsten op. Het archeologisch vlak werd opgeschoond, en in zones waar schijnbaar geen sporen voorkwamen werd een representatief deel uitgebreid om de daadwerkelijke afwezigheid

van sporen te verifiëren. Tijdens het vooronderzoek werden slechts één relevant grondspoor aangetroffen. Daarnaast kenmerkt het terrein zich door de aanwezigheid van talrijke verstoringen van recentere datum die te linken zijn aan de voormalige bewoning en de aanwezige nutsvoorzieningen. Alle sleuven, sporen en profielen kregen een uniek nummer, werden beschreven en geregistreerd via foto's en opmetingen. De foto's werden genomen met een camera van het merk Canon PowerShot SX10 HS. Er werd 1 inventarisnummer uitgedeeld aan vondstmateriaal uit één archeologisch spoor. De vondsten werden voorzien van een vondstenkaartje. Er werden geen stalen genomen, gezien hiertoe geen relevante contexten werden aangetroffen. Relevante delen van de putwandprofielen werden opgeschoond en geregistreerd als referentieprofiel. In totaal werden drie referentieprofielen geplaatst, verspreid over het volledige terrein.

De proefsleuven werden aangelegd op meerdere niveaus, meer bepaald op het niveau van de C-horizont, onder de teelaarde en in het colluviaal pakket, waarbij de sleuven telkens stelselmatig en laagsgewijs verdiept werd om de eventuele aanwezigheid van sporen te controleren. Deze werkwijze werd gehanteerd aangezien in de profielopbouw aanwijzingen waren voor een fasering in de colluviale afzettingen (zie 2.1. aardkundige opbouw). De ouderdom van de afzettingen was niet te achterhalen door het ontbreken van sporen en vondstmateriaal binnen dit pakket.

1.3.2. Organisatie van het vooronderzoek

Het proefsleuvenonderzoek werd uitgevoerd op donderdag 16 mei 2019 in droge en zonnige weersomstandigheden. Het kraanwerk werd uitgevoerd door Bekaert-grondwerken. Erkend archeoloog Maarten Bracke trad op als veldwerkleider en assistent-aardkundige en Julie Hagen als assistent-archeoloog. Een landmeter van MEET-het stond in voor het opmeten van de sleuven, profielen en hoogtes, deze gegevens werden nadien verwerkt tot bruikbaar kaartmateriaal door assistent-archeoloog Julie Hagen.

1.3.3. Advies specialisten

Niet van toepassing.

1.3.4. Wetenschappelijke advisering

Niet van toepassing.

1.3.5. Selectie bronnen

De bekrachtigde archeologienota² van deze site werd als voornaamste bron aangewend.

² <https://id.erfgoed.net/archeologie/archeologienotas/8263>

Figuur 8 Foto van de aanleg van proefsleuf 1 in zuidwestelijke richting met zicht op een verstoorde zone op de voorgrond van de voormalige woning met huisnummer 40.

Figuur 9 Overzichtsfoto van proefsleuf 2 in noordoostelijke richting.

Figuur 10 Overzichtsfoto van sleuf 1 in noordoostelijke richting.

Figuur 11 Opmeten van de sleuven met op de voorgrond een recente afvalkuil.

Figuur 12 Opschonen van profiel 2 in werkput 2.

2. Assessment

2.1. Aardkundige opbouw

De aardkundige opbouw van het projectgebied werd op het terrein vastgesteld door het aanleggen van 3 bodemprofielen: 1 in sleuf 1 (noorden) en 2 in sleuf 2 (zuidwesten en centraal).

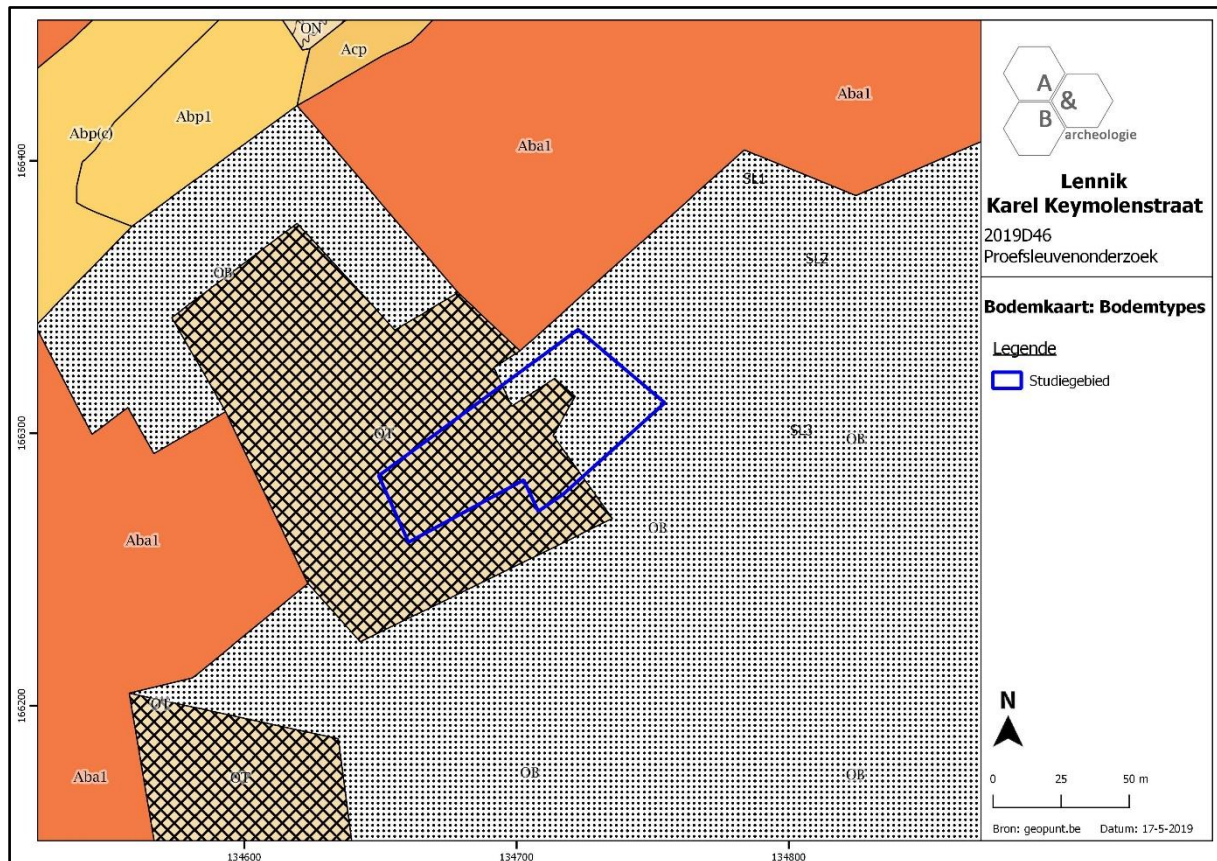
Op de bodemkaart wordt het noordoostelijke deel van het projectgebied aangeduid als OB-bodem, het centrale en zuidwestelijke deel als OT. Soms wordt het bodemprofiel door het ingrijpen van de mens gewijzigd of vernietigd (kunstmatige gronden). De bodems in de bebouwde zone (OB) en in vergraven terreinen (OT) zijn daar een voorbeeld van.

De dichtstbijzijnde bodem die niet als OT of OB zijn gekarteerd, betreffen Aba1 gronden ten noorden en zuidwesten van het plangebied. Dit is een droge leembodem met textuur B horizont. De serie Aba ontwikkeld in het Pleistocene loessdek vertoont onder de A horizont een aan klei en sesquioxiden aangerijkte textuur B horizont. De bouwvoor is een donkerbruin, homogeen humushoudend leem. De Bt is bruin zwaar leem (gemiddelde 20% klei) met meestal goed ontwikkelde polyedrische structuur en kleihuidjes (coatings). Naar onder toe neemt het kleigehalte sterk af en verdwijnt de structuur geleidelijk terwijl de kleur geelbruin wordt.

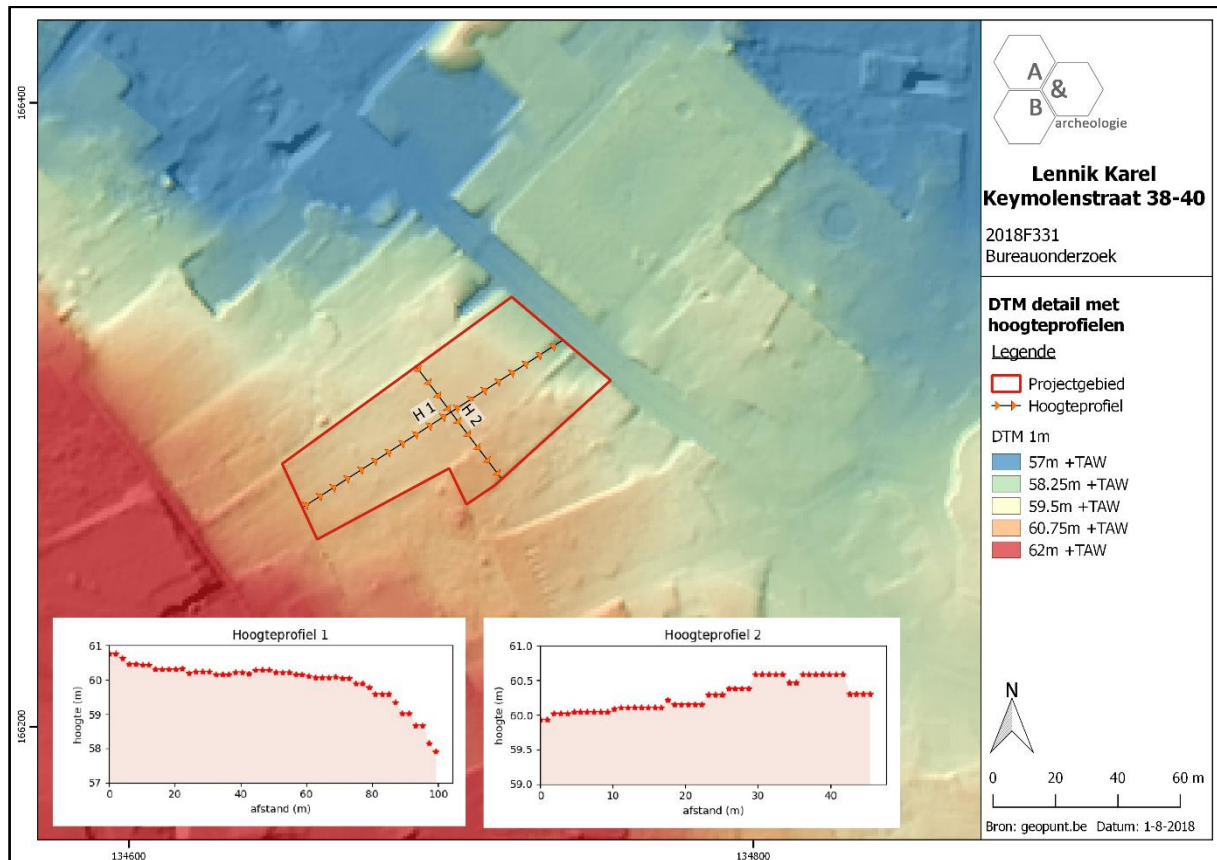
Profiel 1 situeerde zich in de noordoostelijke hoek van het studiegebied nabij de straatkant in werkput 1 en wordt gekenmerkt door een donkergrijsbruine A(p)-horizont met een dikte van ca. 35cm waaronder zich een lemig, homogeen colluviaal pakket zonder profielontwikkeling bevindt. De overgang naar de bruinige lemige C-horizont is zeer geleidelijk en vaag en situeert zich op een diepte van ca. 90cm. Het tweede profiel situeerde zich in de uiterst zuidwestelijke hoek van werkput 2, meer bepaald in de tuinzone van het terrein. Het bodemprofiel vertoonde een donkergrijsbruine A(p)-horizont met een dikte van ca. 25cm. Vlak hieronder situeerde zich wederom een lemig, homogeen colluviaal pakket met een dikte van ca. 50cm dat gevolgd wordt door een bruin gekleurde lemige C-horizont. De C-horizont situeert zich hier op een diepte van ca. 75cm onder het huidige maaiveldniveau. Een laatste profiel werd centraal geplaatst in werkput 2 van het studiegebied dat een volledig verstoord pakket weergeeft, waarbij de originele bodemopbouw volledig verdwenen is. Het profiel bevindt zich ter hoogte van de voormalige bewoning van huisnummer 40.

Algemeen kan gesteld worden dat sprake is van colluvium in het plangebied, waarbij de dikte toeneemt naar het lager gelegen noordoosten (straatkant). Bovendien is in dat deel sprake van een sterke homogenisering van de bodem waarbij een vage overgang naar de C-horizont kan opgemerkt worden. In het zuidwesten is een scherpere begrenzing te zien tussen het colluvium en de C-horizont. Daarnaast vertoont de bodemopbouw ook een sterke antropogene invloed door de voormalige bebouwing, verhardingen en nutsvoorzieningen. Dit gegeven komt overeen met de bodemkundige kartering van het plangebied.

De archeologische sporen werden aangetroffen op het niveau van de C-horizont. Deze bevond zich tussen +58,36m TAW in het noordoosten, +59,30m TAW centraal, +59,68 m TAW in het zuidwesten en +59,92m TAW in het zuiden,. Een geleidelijke daling van ca. 1,5m kan worden opgemerkt naar het noordoostelijke gedeelte (straatkant) van het terrein toe.

Figuur 13 Weergave van het projectgebied op de bodemkaart (bron: DOV).

Figuur 14 Weergave van het projectgebied op het Digitaal Hoogtemodel (Figuur overgenomen uit de bureaustudie, bron: geopunt.be).

Figuur 15 Profiel 1 in sleuf 1.

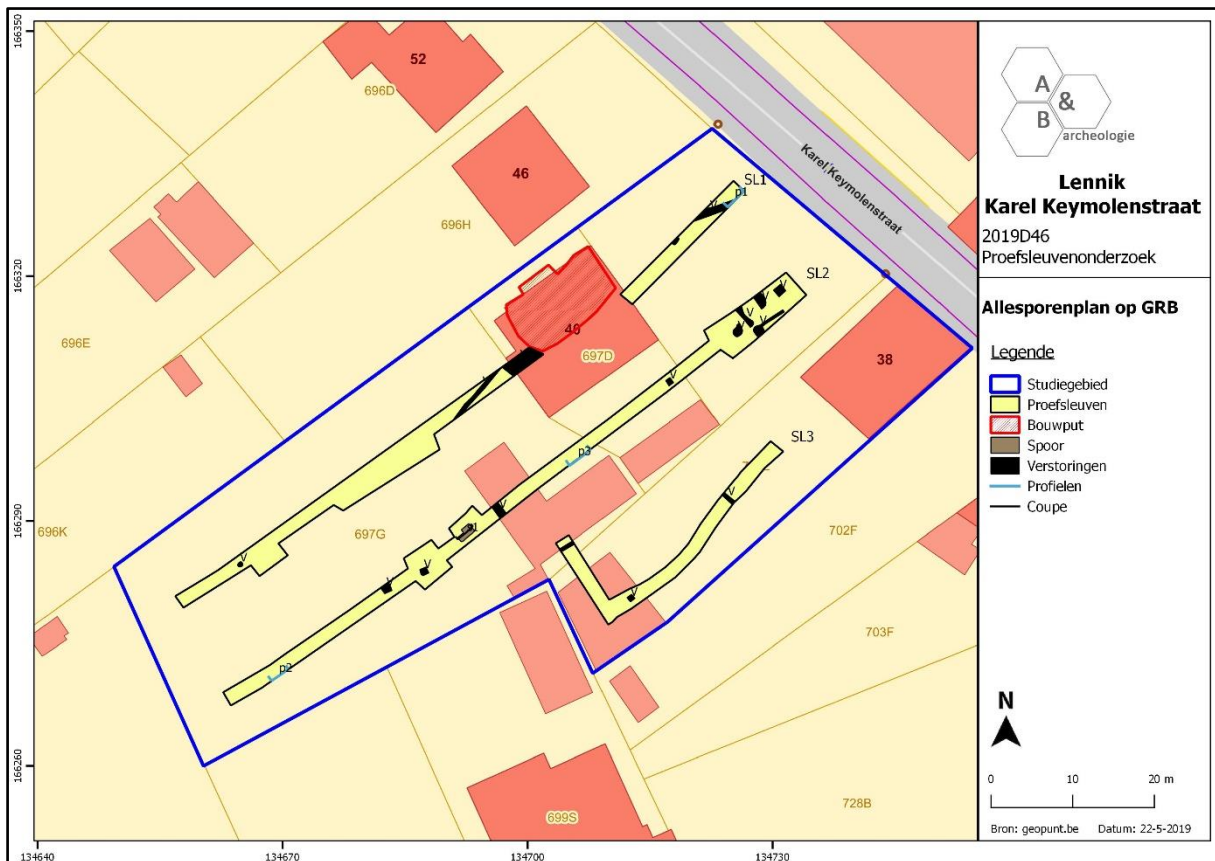
Figuur 16 Profiel 2 in sleuf 2.

Figuur 17 Profiel 3 in sleuf 2 met een volledig verstoorde bodemopbouw.

2.2. Assessment sporen

Er werd slechts één grondspoor S1 aangetroffen tijdens het onderzoek. Deze bevond zich in het zuidwestelijke deel van werkput 2. Het gaat om een laatmiddeleeuwse kuil opgevuld met verbrande leem- en houtskoolfragmenten. Aan de noordelijke zijde wordt de kuil deels doorsneden door een recent spoor. De rechthoekige kuil meet ca. 2m op 60cm en reikt tot 55cm diep in de bodem. De kuil vertoont in doorsnede een komvormige uitgraving. Bij de aanleg en in de coupe van S1 konden drie laatmiddeleeuwse aardewerkfragmenten, waaronder grijs en rood geglazuurd aardewerk, gerecupereerd worden. Het grijs aardewerk bestaat uit een randfragment van een teil, het rood geglazuurd aardewerk uit twee bodemfragmenten met een standring. Verder werden over het gehele terrein voornamelijk verstoringen opgemerkt waaronder enkele nutsleidingen, recente kuilen en uitbraaksporen van de voorgaande woning en bijwoningen.

Figuur 18 Allesporenkaart geprojecteerd op het huidige kadaster (bron: geopunt.be).

Figuur 19 Zicht op spoor 1 in sleuf 2 in vlak.

Figuur 20 Zicht op spoor 1 in sleuf 2 in coupe.

Figuur 21 Overzichtsfoto van enkele uitbraaksporen en nutsleidingen in sleuf 1.

Figuur 22 Foto van meerdere verstoringen en recente kuilen in het noordoostelijke deel van werkput 2.

2.3. Assessment vondsten

Tijdens het veldwerk werd slechts één inventarisnummer (inv. 1) uitgedeeld aan één randfragment van een teil in grijs aardewerk en twee bodemfragmenten met standring in rood geglaazuurd aardewerk. Het randfragment van de teil behoort toe aan het type De Groote L57A of L57C, die zich kenmerkt als een brede bandvormige, al dan niet sterk ondersneden, rand met afgeronde top. Het randtype kan gedateerd worden tussen ca. 1300 en 1550 n.C. Het vondstmateriaal werd ingezameld in spoor 1 in sleuf 2. Het ensemble kan gedateerd worden in de laatmiddeleeuwse periode.

De gedetailleerde vondstenlijst kan geraadpleegd worden in bijlage.

Figuur 23 Zicht op het vondstmateriaal uit spoor 1 in sleuf 2.

2.4. Assessment stalen

Niet van toepassing, er werden geen stalen genomen tijdens het vooronderzoek.

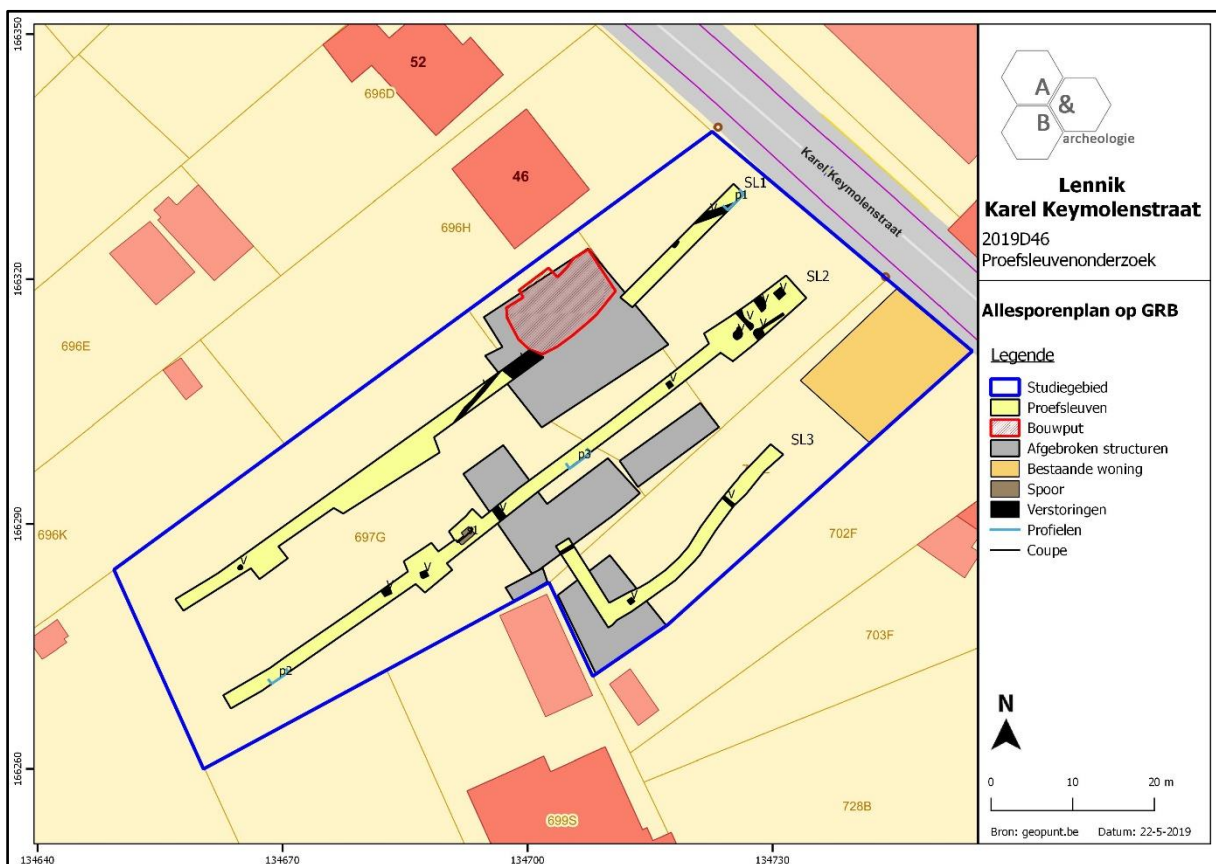
2.5. Assessment conservatie

De vondsten werden conform de Code van Goede Praktijk ingezameld en verpakt. De vondsten vereisen geen verdere conservatie.

2.6. Datering, interpretatie en confrontatie met voorgaande onderzoeksfases

Gezien in het projectgebied sprake is van de aanwezigheid van colluvium werden de proefsleuven aangelegd op meerdere niveaus, meer bepaald op het niveau van de C-horizont, onder de teelaarde en binnen het colluviaal pakket, waarbij de sleuven stelselmatig en laagsgewijs werden verdiept om de eventuele aanwezigheid van archeologische sporen te controleren. Deze werkwijze werd gehanteerd aangezien in de profielopbouw aanwijzingen waren voor een fasering in de colluviale afzetting (zie 2.1. aardkundige opbouw). De ouderdom van de afzettingen was door het ontbreken aan sporen en vondstmateriaal niet te achterhalen.

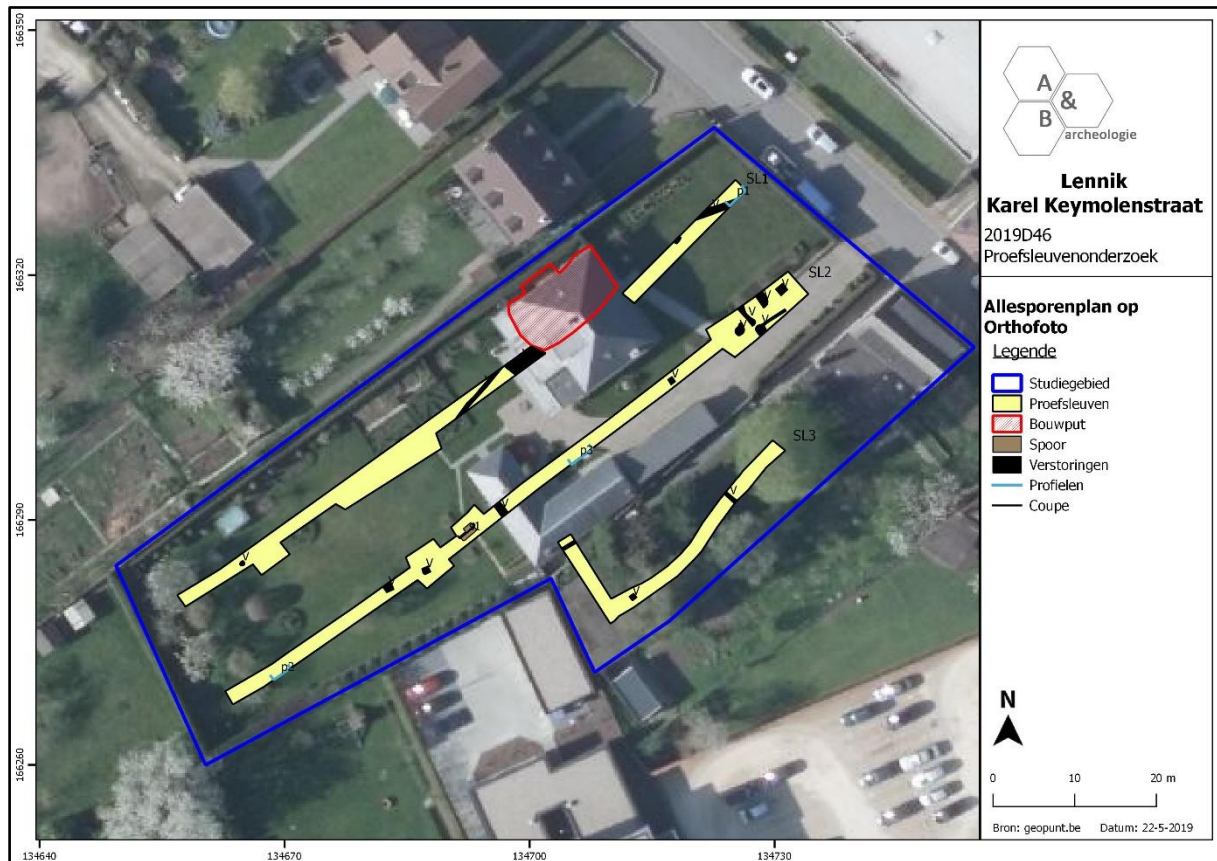
Er werd slechts één grondspoor S1 aangetroffen in het centrale gedeelte van sleuf 2. Het gaat om een geïsoleerde laatmiddeleeuwse rechthoekige kuil met rood geglaazuurd en grijs aardewerk, houtskoolpartikels en verbrande leemfragmenten. Het vondstmateriaal laat een datering toe tussen ca. 1300 en 1550 n.C. Andere relevante archeologische sporen werden niet aangetroffen. Over nagenoeg het volledige plangebied zijn meerdere verstoringen gedocumenteerd die aan de voormalige (bij)woningen, verhardingen en nutsvoorzieningen gelinkt kunnen worden. Er kon eveneens opgemerkt worden dat de bestaande woning met kelder (nr. 38) op het niveau van de straatkant werd aangelegd, waardoor het huis tot diep in de C-horizont werd uitgegraven en gefundeerd.

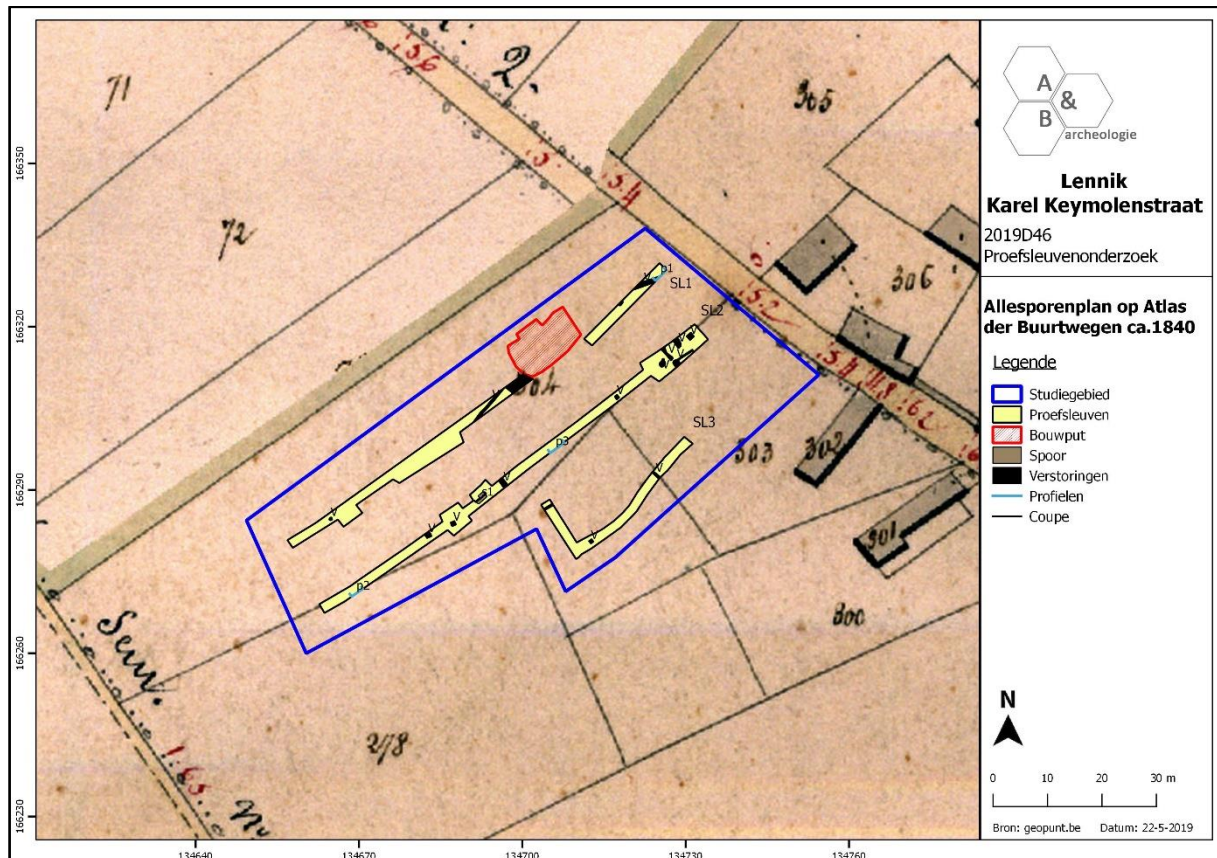
Figuur 24 Allesporenkaart op GRB met weergave van afgebroken woning, bijwoningen en bestaande woning.

Op de Centrale Archeologische Inventaris zijn meerdere sites aangegeven in het centrum van Sint-Kwintens-Lennik, ten (zuid)oosten van het plangebied: twee laatmiddeleeuwse pottenbakkerijen (CAI Locatie 3409 en 3410), een concentratie ceramieken potten/kruiken uit de late middeleeuwen (of Romeins?) (CAI Locatie 2248), laatmiddeleeuwse leemwinningskuilen (CAI Locatie 2643) en het 18de-eeuwse Kasteel de Man (CAI Locatie 2704). De Sint-Kwintenskerk is als indicator opgenomen onder CAI Locatie 6248: de kerk zou in de eerste helft van de 8ste zijn gebouwd door de abdij van Nijvel. In de muren van het schip van de huidige kerk resten nog sporen van de vroegere romaanse kerk (11de-12de eeuw). Net ten oosten van de kerk lag de Dietborch, een motte die ook gekend staat als Dodenberg of Tuytberg (CAI Locatie 6156). In de 14de eeuw staat er geen enkel gebouw meer op. In 1809 had de heuvel nog een hoogte van 12 à 15m, in 1859-1860 startte men met het afgraven van de heuvel voor het maken van bakstenen voor de kerk, in 1887 is hij volledig genivelleerd. Bij deze werken werd een midden-neolithische geslepen bijl gevonden, alsook Romeins aardewerk en tegulae. Destijds werd dit geïnterpreteerd als zou de motte teruggaan op een Romeinse tumuli. Het Romeins materiaal is echter waarschijnlijk afkomstig van een Romeinse villa uit de buurt. De borch heeft een vroegmiddeleeuwse oorsprong en werd door de abdij van Nijvel opgericht om de vicus met markt, kerk en schepenbank te beschermen. Rondom de kerk is een ronde structuur van percelen zichtbaar, het lijkt alsof de kerk ook tot de versterkte structuur heeft behoord. Op CAI Locatie 2247, ten westen van het plangebied, werd bij het uitgraven van een kelder een toevalsvondst gedaan bestaande uit munten en potten uit de Romeinse tijd, ook zou er goud gevonden zijn dat echter momenteel is verdwenen. Op dezelfde plek zouden voor WO I geraamtes zijn gevonden. CAI Locatie 2034, enige afstand ten zuidwesten van het plangebied, duidt op het Sint-Elooishof, een laatmiddeleeuwse hoeve. Vlak ten zuiden ervan werd bij een proefsleuvenonderzoek in 2015 een vondstrijke kuil uit de vroege ijzertijd, een vermoedelijk brandrestengraf uit de midden-Romeinse tijd (gedateerd aan de hand van 1 fragment terra sigillata met de stempel 'COMPRINNI', vermoedelijk de pottenbakker Comprinnus uit Lezoux te dateren tussen 130 en 170) en 18de-eeuwse perceelsgreppels aangetroffen (CAI Locatie 211266). Ten oosten van het plangebied zou zich op de top van Saffelberg (of Zavelberg, 79m hoog) een Romeinse grafheuvel bevinden, waarop nadien een laatmiddeleeuwse kapel werd opgericht (CAI Locatie 6008). Naar Sint-Martens-Lennik op zou ter hoogte van CAI Locatie 3417 een middeleeuwse nederzetting gekend zijn, meer info ontbreekt echter. Ook in Sint-Martens-Lennik zou een motte hebben gelegen (CAI Locatie 6379, Oud Borch of Oudt Hof) die in de 16de eeuw al was verdwenen. Alleen de percelering duidt op de aanwezigheid van een mottestructuur. In de kerk van Sint-Martens-Lennik werd in 2016 een opgraving uitgevoerd, waarbij onder meer vroegmiddeleeuwse lagen (650-960) werden aangesneden (CAI Locatie 6247).

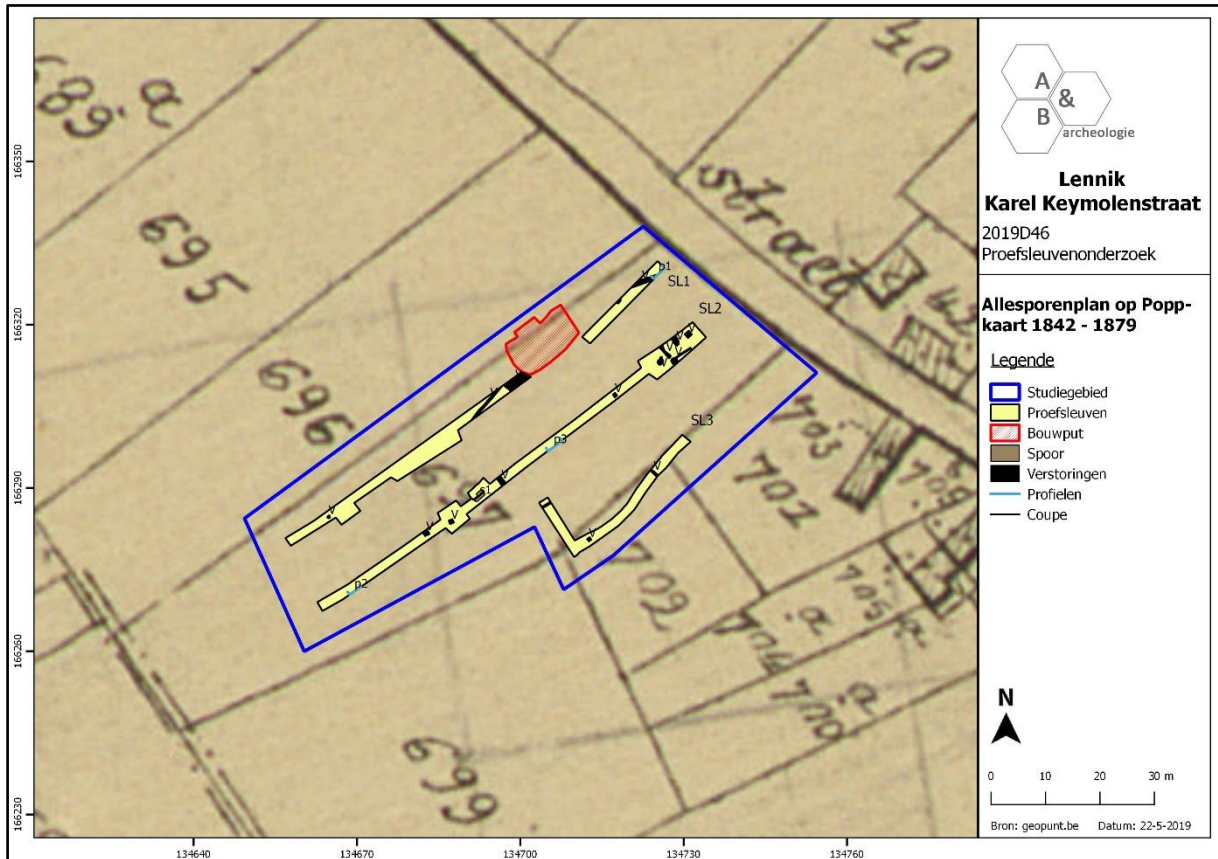
Ondanks het archeologisch potentieel van de omgeving is duidelijk geworden dat geen archeologische site aanwezig is binnen de grenzen van het plangebied. Slechts één grondspoor uit de late middeleeuwen werd aangesneden in het centrale gedeelte van het plangebied. Deze is echter weinig relevant met het oog op een significante kenniswinst over de ontwikkeling van het gebied. Daarnaast kenmerkt het terrein zich door een vrij hoge verstoringsgraad.

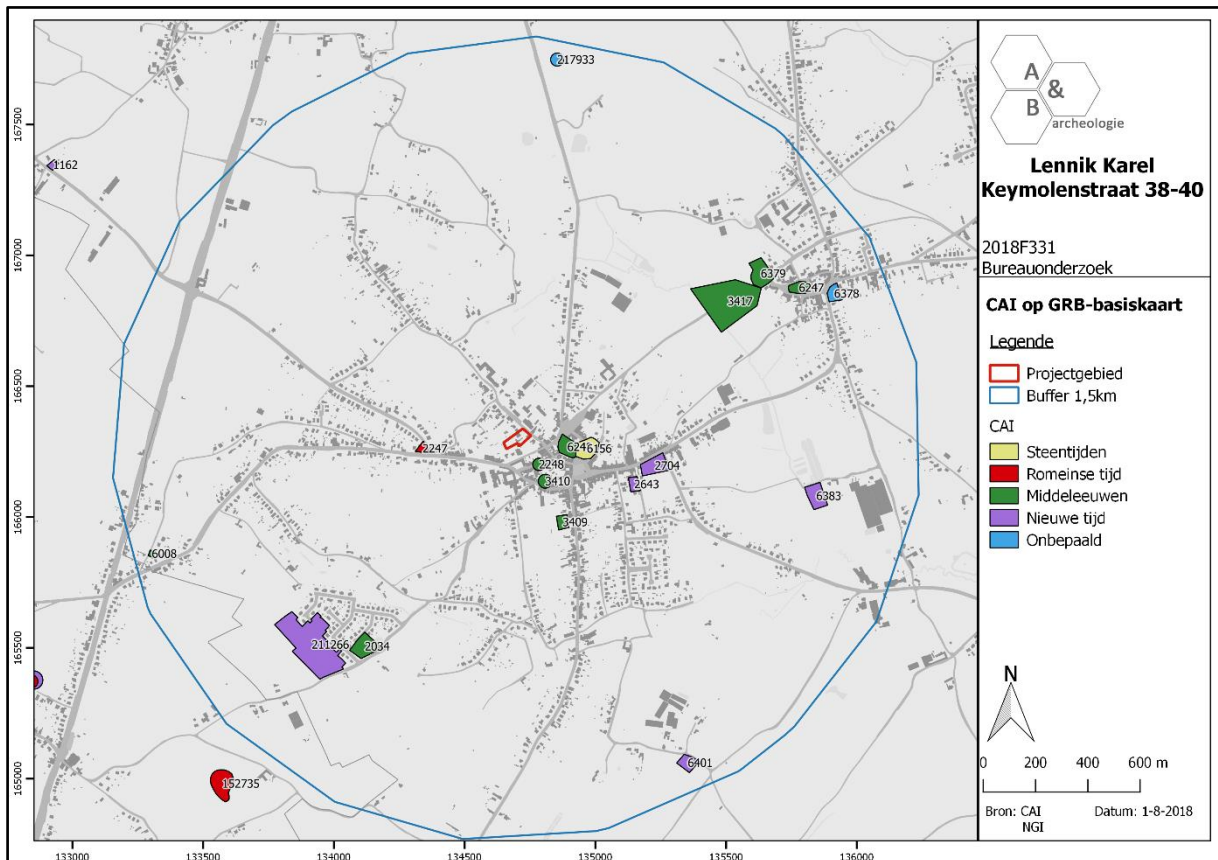
Figuur 25 Allesporenkaart geprojecteerd op een recente luchtfoto (bron: geopunt.be).

Figuur 26 Allesporenkaart geprojecteerd op de Atlas der Buurtwegen (bron: geopunt.be).

Figuur 27 Allesporenkaart geprojecteerd op de Kaart van Popp (bron: geopunt.be).

Figuur 28 Uitsnede van de Centraal Archeologische Inventaris (CAI) met vindplaatsen in de omgeving van het projectgebied (Figuur overgenomen uit de bureaustudie, bron: geopunt.be en CAI).

2.7. Synthese

2.7.1. Archeologisch verwachtingspatroon

Hoewel er afgaande op de gekende archeologische sites in de omgeving een zekere kans was op het aantreffen van sporen uit voornamelijk het neolithicum, de Romeinse tijd, de middeleeuwse en/of postmiddeleeuwse periode, werd tijdens het proefsleuvenonderzoek slechts één laatmiddeleeuws spoor aangetroffen. Deze is echter weinig relevant met het oog op kenniswinst over de ontwikkeling van het projectgebied en zijn ruimere omgeving. Verder werden meerdere recentere verstoringen afkomstig van de voormalige bebouwing en verhardingen in het noordelijke, centrale en oostelijke gedeelte van het terrein geattesteerd. Er kon eveneens opgemerkt worden dat de bestaande woning met kelder (nr. 38) op het niveau van de straatkant werd aangelegd, waardoor het huis tot diep in de C-horizont werd uitgegraven en gefundeerd.

Gezien de archeologische resultaten en de hoge verstoringsgraad wordt geen verder archeologisch onderzoek van het plangebied geadviseerd.

2.7.2. Beantwoording onderzoeksvragen

- Hoe is de bodemopbouw? Is er inderdaad sprake van uitgegraven gronden in het zuidwestelijke deel van het plangebied? Is er sprake van erosie en/of colluvium op het licht hellende terrein?

De bodemopbouw bestaat uit een colluviaal pakket dat grotendeels over het hele terrein kon agetoond worden. Dit colluvium ontbreekt in profiel 3 in het centrale gedeelte van het studiegebied, doordat het oorspronkelijke bodemprofiel verstoord werd door de voorgaande bebouwing en verhardingen. Er is bijgevolg sprake van een colluviale afzetting die in dikte toeneemt in noordelijke richting. Hieraan gekoppeld is bijgevolg ook sprake van erosie vanuit de hoger gelegen zuidelijke delen.

- Zijn er archeologische sporen aanwezig? Welke spoorcategorieën komen voor?

Er werd slechts één grondspoor aangetroffen in het centrale gedeelte van sleuf 2. Het gaat om een geïsoleerde laatmiddeleeuwse kuil met rood geglazuurd en grijs aardewerk, houtskoolpartikels en verbrande leemfragmenten. Afgezien van het ene grondspoor bevatten de proefsleuven geen archeologisch relevante sporen. Hoofdzakelijk ter hoogte van het centrale en noordelijke en oostelijke deel van het studiegebied zijn meerdere verstoringen gedocumenteerd die aan de voormalige woningen en verhardingen gelinkt kunnen worden. Er kon eveneens opgemerkt worden dat de bestaande woning met kelder (nr. 38) op het niveau van de straatkant werd aangelegd, waardoor het huis tot diep in de C-horizont werd uitgegraven en gefundeerd.

- Wat is de bewaringstoestand van de aangetroffen sporen?

Doordat het aangetroffen spoor S1 door een recentere kuil wordt oversneden kent deze een matige bewaring. Daarnaast werden meerdere recente kuilen en verstoringen aangesneden en opgetekend over nagenoeg het volledige plangebied.

- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren en behoren ze tot één of meerdere periodes?

Het geïsoleerde spoor kan niet aan een bepaalde structuur gekoppeld worden. Bij het plaatsen van het kijkvenster werden geen verdere archeologische sporen gevonden. Op basis van enkele fragmenten rood geglazuurd en grijs aardewerk kan het spoor in de laatmiddeleeuwse periode (ca. 1300-1550 n.C.) worden geplaatst.

- Zijn er indicaties omtrent artisanale activiteiten of aanwijzingen voor andere functionele eigenschappen?

Tijdens het proefsleuvenonderzoek werden geen aanwijzingen aangetroffen voor artisanale activiteiten of andere functionele eigenschappen.

- Wat is de relatie tussen de archeologische sporen en het landschap? - Kan een archeologische site uitgesloten worden?

Het aangetroffen spoor bevindt zich in de hoger gelegen zuidwestelijke (tuin)zone van het terrein. Ondanks de gunstige landschappelijk ligging werden geen andere archeologisch relevante sporen aangetroffen.

- Wat is de graad van verstoring binnen het plangebied?

De meeste verstoringen werden teruggevonden in het centrale, noordelijke en oostelijke gedeelte van het studiegebied die aan de voormalige structuren, nutsvoorzieningen en verhardingen gelinkt kunnen worden. In zuidwestelijk richting naar de voormalige tuinzone toe nam het aantal verstoringen af. Ter hoogte van de voormalige woning, bijgebouwen en verhardingen werden diverse verstoringen geattesteerd.

- Is een vervolgonderzoek noodzakelijk, en zo ja, wat is de afbakening en aan welke modaliteiten (strategie, onderzoeksvragen) moet dit voldoen?

Op basis van het proefsleuvenonderzoek kan de aanwezigheid van een archeologische site binnen de grenzen van het plangebied worden uitgesloten. Met uitzondering van één laatmiddeleeuws spoor in het centrale gedeelte van het plangebied, waren de proefsleuven archeologisch gezien leeg. Daarnaast werden diverse verstoringen van de voormalige bewoning vastgesteld.

3. Samenvatting

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een aanvraag voor een stedenbouwkundige vergunning voor een terrein gelegen in de Karel Keymolenstraat 38-40 te Lennik (prov. Vlaams-Brabant), waarbij de totale oppervlakte van de betrokken percelen 3000m² of meer bedraagt en de bodemingrepen 1000m² of meer bedragen, werd door de initiatiefnemer een archeologienota toegevoegd aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota³ bestond enkel uit een bureauonderzoek, in het programma van maatregelen was opgenomen dat er een proefsleuvenonderzoek diende uitgevoerd te worden in uitgesteld traject. In deze nota, opgemaakt onder supervisie van een erkend archeoloog, worden de resultaten van dit proefsleuvenonderzoek beschreven.

Het totale plangebied is 3675m² groot en werd grotendeels vrijgemaakt van obstakels. Op het terrein kon reeds een grote verstoring vastgesteld worden van de voormalige kelder van de woning met huisnummer 40. De voormalige kelder heeft een oppervlakte van ca. 120m². Daarnaast was de woning met huisnummer 38 (ca. 175m²) nog in gebruik. Hier kon op basis van de landschappelijke kenmerken, de archeologische resultaten en de aardkundige gegevens wel gesteld worden dat bij de bouw ervan de bodem tot op een diepte van ca. 1 tot 1,5m diep verstoord werd. Van het totale plangebied werd 376m² (10,2%) onderzocht door middel van proefsleuven en 92m² (2,5%) door middel van kijkvensters. De in de Code van Goede Praktijk vooropgestelde dekkingsgraad van 12,5% werd daarmee ruimschoots bereikt (12,7%). De bodemkundige aspecten en archeologische resultaten konden een representatief beeld werpen op de archeologische verwachtingen van het terrein.

Hoewel er afgaande op de gekende archeologische sites in de omgeving een zekere kans was op het aantreffen van sporen uit voornamelijk het neolithicum, de Romeinse tijd, de middeleeuwse en/of postmiddeleeuwse periode, werd tijdens het proefsleuvenonderzoek slechts één laatmiddeleeuws spoor aangetroffen. Deze is echter weinig relevant met het oog op kenniswinst over de ontwikkeling van het projectgebied en zijn ruimere omgeving. Verder werden meerdere recentere verstoringen afkomstig van de voormalige bebouwing en verhardingen in het noordelijke, centrale en oostelijke gedeelte van het terrein geattesteerd. Er kon eveneens opgemerkt worden dat de bestaande woning met kelder (nr. 38) op het niveau van de straatkant werd aangelegd, waardoor het huis tot diep in de C-horizont werd uitgegraven en gefundeerd.

Aangezien het aantal aangetroffen sporen zeer beperkt is en de interpretatie ervan bovendien weinig relevant kan worden geacht, wordt geen verder archeologisch onderzoek van het plangebied geadviseerd. Het plangebied kenmerkt zich bovendien door een vrij hoge verstoringsgraad.

³ <https://id.erfgoed.net/archeologie/archeologienotas/8263>

4. Bibliografie

- <https://id.erfgoed.net/archeologie/archeologienotas/8263>
- www.geopunt.be
- <https://cai.onroenderfgoed.be/>

5. Bijlages

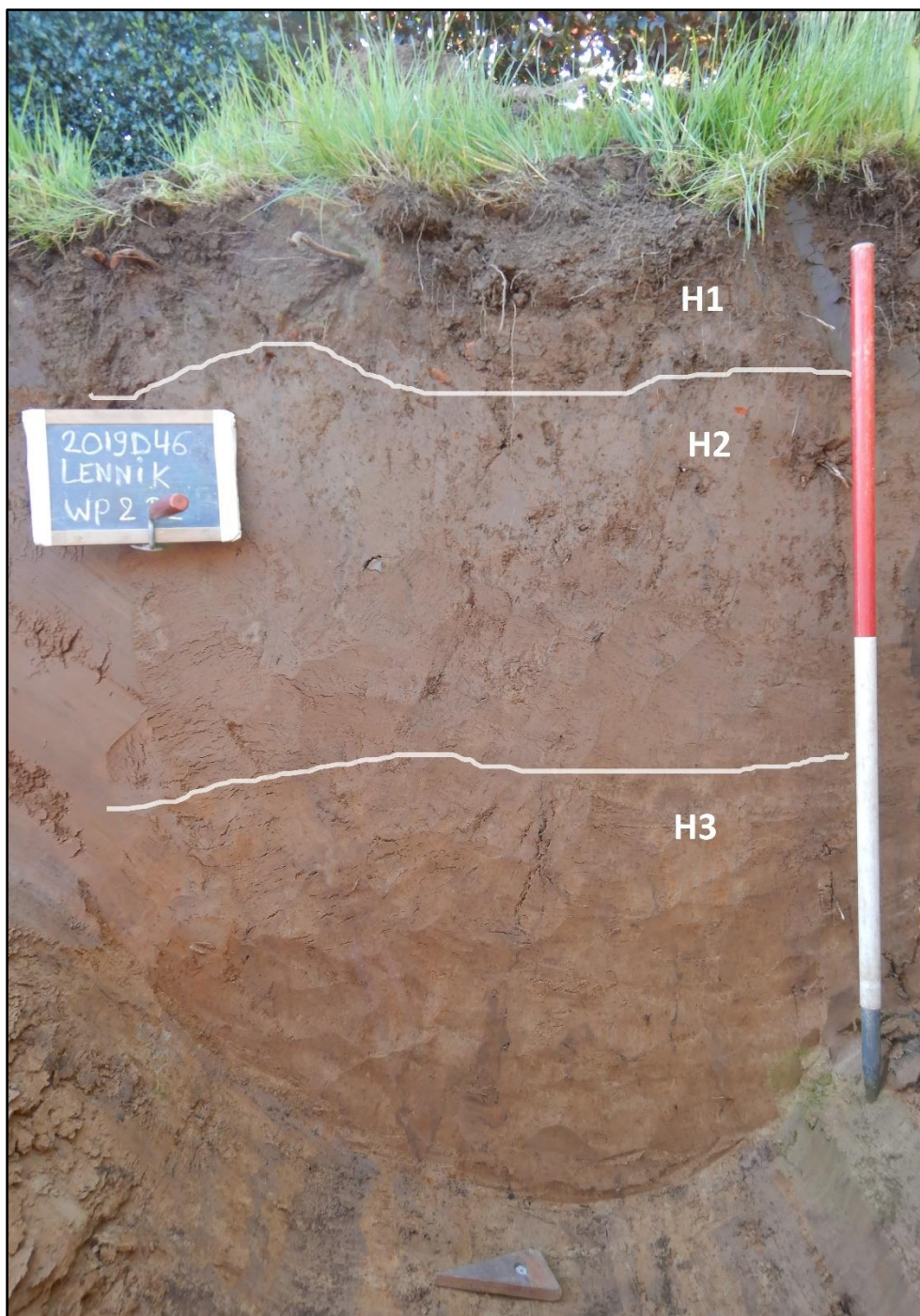
- Referentieprofielen

Projectcode		2019D46			Coördinaten	X 134725,35; Y 166329,20	
Type onderzoek		Proefsleuven					
Profielnummer		P1			Hoogte	+58,61m TAW	
Oriëntatie		ZW-NO			Grondwater	Niet bereikt	
Datum		16/05/2019			Classificatie	OB	
Weer		Zonnig				Antropogene bodem	
Beschrijving		Julie Hagen			Fotonr	29	
Landgebruik		Bebouwd oppervlak			Plan nr	Zie allesporenkaart	
Vegetatie		/					
Horizont		Diepte (cm)		Methode beschrijving	Ondergrens		
nr	Benaming	begin	eind		bereikt	duidelijkheid	regelmatigheid
H1	Ap	0	35	Droog	Ja	Duidelijk	Vrij recht
H2	colluvium	35	90	Droog	Ja	vaag	Vrij recht
H3	C	90		Droog	Ja	Vaag	gradueel
Kleur (visueel)		Vochtigheid		Textuur		Andere fenomenen/opmerkingen	
				symbool	beschrijving		
Donkergrijsbruin		Droog		A	Leem	/	
Bruin		Droog		A	Leem	Colluvium	
Bruin		Droog		A	Leem	/	

Figuur 29 Zicht op profiel 1 in sleuf 1 met aanduiding van de stratigrafische eenheden.

Projectcode		2019D46		Coördinaten	X 134669,68; Y 166271,52		
Type onderzoek		Proefsleuven					
Profielnummer		PR2		Hoogte	+60.52m TAW		
Oriëntatie		ZW-NO		Grondwater	Niet bereikt		
Datum		16/05/2019		Classificatie	OT		
Weer		Zonnig			Antropogene bodem		
Beschrijving		Julie Hagen		Fotonr	30		
Landgebruik		Bebouwd oppervlak		Plannr	Zie allesporenkaart		
Vegetatie		/					
Horizont		Diepte (cm)		Methode beschrijving	Ondergrens		
nr	Benaming	begin	eind		bereikt	duidelijkheid	regelmatigheid
H1	Ap	0	25	Droog	Ja	Vrij duidelijk	Vrij recht
H2	Colluvium	25	75	Droog	Ja	Vrij duidelijk	Vrij recht
H3	C	75	/	Droog	Ja	Vrij vaag	Vrij recht
Kleur (visueel)		Vochtigheid		Textuur		Andere fenomenen/opmerkingen	
				symbool	beschrijving		
Donkergrijsbruin		Droog		A	Leem	/	
Donkerbruin		Droog		A	Leem	/	
Bruin		Droog		A	Leem	/	

Figuur 30 Zicht op profiel 2 in sleuf 2 met aanduiding van de stratigrafische eenheden.

Projectcode		2019D46		Coördinaten	X 134706,37; Y 166297,92		
Type onderzoek		Proefsleuven					
Profielnummer		P3		Hoogte	+59,86m TAW		
Oriëntatie		NO-ZW		Grondwater	Niet bereikt		
Datum		16/05/2019		Classificatie	OT		
Weer		Zonnig			Antropogene bodem		
Beschrijving		Julie Hagen		Fotonr	31		
Landgebruik		Bebouwd oppervlak		Plan nr	Zie allesporenkaart		
Vegetatie		/					
Horizont		Diepte (cm)		Methode beschrijving	Ondergrens		
nr	Benaming	begin	eind		bereikt	duidelijkheid	regelmatigheid
H1	Verstoring	0	>130	Droog	Ja	/	/
Kleur(visueel)		Vochtigheid		Textuur		Andere fenomenen/opmerkingen	
				symbool	beschrijving		
Grijs		Droog		/	/	vergravingen	

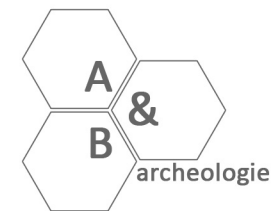
Figuur 31 Zicht op profiel 3 in sleuf 2 met zicht op het verstoorde pakket.

- Figurenlijst

Figuur 1 Zicht op het plangebied vanaf de straatzijde; merk duidelijk het niveauverschil op tussen de straatkant en het onderzoeksgebied.	5
Figuur 2 Zicht op het plangebied.	6
Figuur 3 Zicht vanuit de tuinzone op het studiegebied.	6
Figuur 4 Verstoorde zone ter hoogte van de kelderruimte van de voormalige woning met huisnummer 40.	7
Figuur 5 Zicht op de nog bestaande woning met huisnummer 38; merk duidelijk het oplopende niveau op ten opzichte van de straatkant en achterzijde van de tuin.	7
Figuur 6 Algemeen sleuvenplan geprojecteerd op het GRB (bron: geopunt.be).	10
Figuur 7 Algemeen sleuvenplan met hoogte-indicaties en locatie van de referentieprofielen, geprojecteerd op het GRB (bron: geopunt.be).	10
Figuur 8 Foto van de aanleg van proefsleuf 1 in zuidwestelijke richting met zicht op een verstoorde zone op de voorgrond van de voormalige woning met huisnummer 40.	11
Figuur 9 Overzichtsfoto van proefsleuf 2 in noordoostelijke richting.	11
Figuur 10 Overzichtsfoto van sleuf 1 in noordoostelijke richting.	12
Figuur 11 Opmeten van de sleuven met op de voorgrond een recente afvalkuil.	12
Figuur 12 Opschonen van profiel 2 in werkput 2.	13
Figuur 13 Weergave van het projectgebied op de bodemkaart (bron: DOV).	15
Figuur 14 Weergave van het projectgebied op het Digitaal Hoogtemodel (Figuur overgenomen uit de bureaustudie, bron: geopunt.be).	15
Figuur 15 Profiel 1 in sleuf 1.	16
Figuur 16 Profiel 2 in sleuf 2.	16
Figuur 17 Profiel 3 in sleuf 2 met een volledig verstoorde bodemopbouw.	17
Figuur 18 Allesporenkaart geprojecteerd op het huidige kadaster (bron: geopunt.be).	18
Figuur 19 Zicht op spoor 1 in sleuf 2 in vlak.	19
Figuur 20 Zicht op spoor 1 in sleuf 2 in coupe.	19
Figuur 21 Overzichtsfoto van enkele uitbraaksporen en nutsleidingen in sleuf 1.	20
Figuur 22 Foto van meerdere verstoringen en recente kuilen in het noordoostelijke deel van werkput 2.	20
Figuur 23 Zicht op het vondstmateriaal uit spoor 1 in sleuf 2.	21
Figuur 24 Allesporenkaart op GRB met weergave van afgebroken woning, bijwoningen en bestaande woning.	24
Figuur 25 Allesporenkaart geprojecteerd op een recente luchtfoto (bron: geopunt.be).	26
Figuur 26 Allesporenkaart geprojecteerd op de Atlas der Buurtwegen (bron: geopunt.be).	26
Figuur 27 Allesporenkaart geprojecteerd op de Kaart van Popp (bron: geopunt.be).	27
Figuur 28 Uitsnede van de Centraal Archeologische Inventaris (CAI) met vindplaatsen in de omgeving van het projectgebied (Figuur overgenomen uit de bureaustudie, bron: geopunt.be en CAI).	27
Figuur 29 Zicht op profiel 1 in sleuf 1 met aanduiding van de stratigrafische eenheden.	34
Figuur 30 Zicht op profiel 2 in sleuf 2 met aanduiding van de stratigrafische eenheden.	36
Figuur 31 Zicht op profiel 3 in sleuf 2 met zicht op het verstoorde pakket.	38

- Plannenlijst proefsleuvenonderzoek 2019D46

Plannummer	Type	Onderwerp	Schaal	Digitaal	Datum
1	Sleuvenplan	Algemeen sporenplan	Onbepaald	X	16/05/2019

Lennik Karel Keymolenstraat

2019D46
Proefsleuvenonderzoek

Allesporenplan op GRB

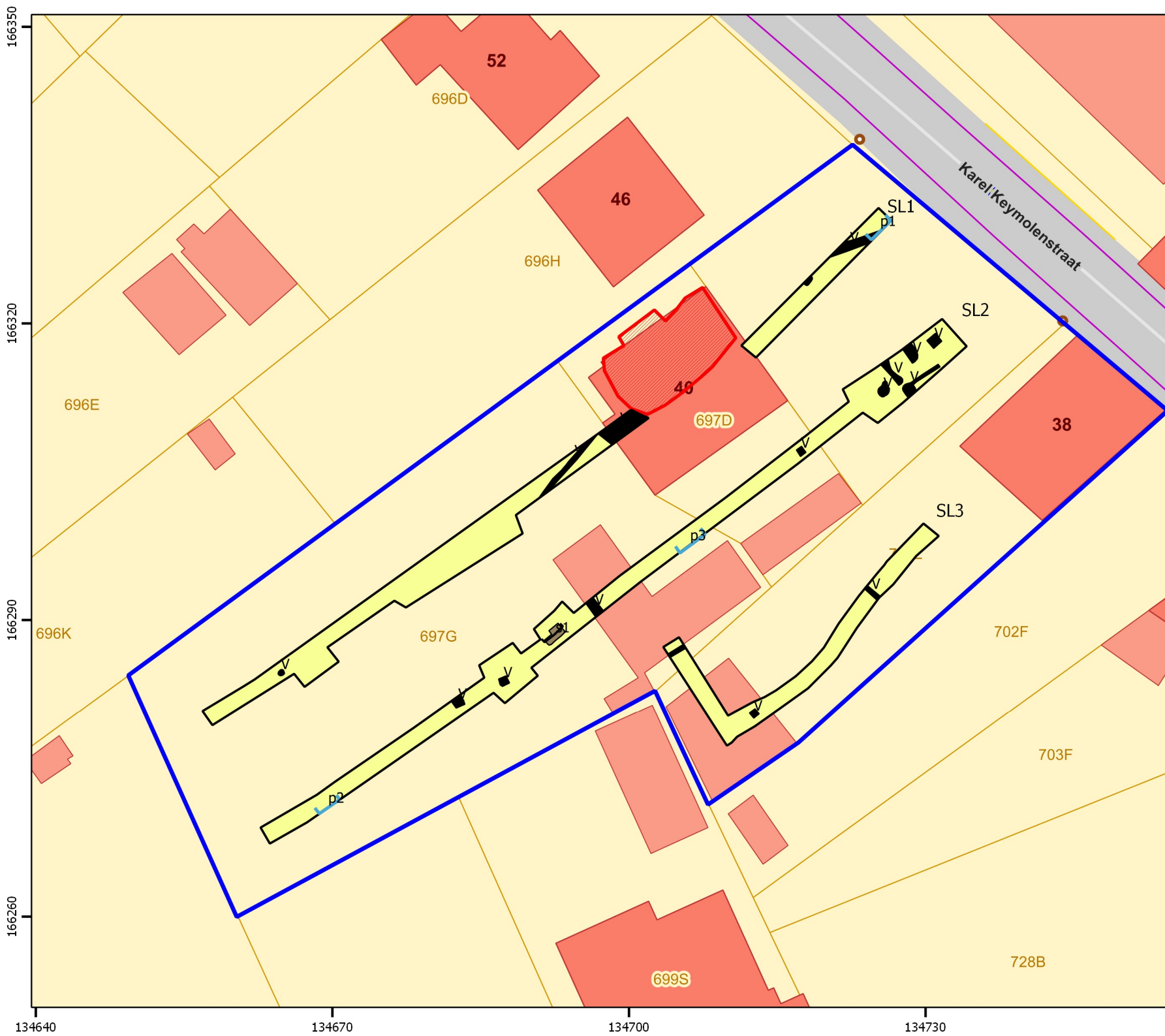
Legende

- Studiegebied
- Proefsleuven
- Bouwput
- Spoor
- Verstoringen
- Profielen
- Coupe

0 10 20 m

Bron: geopunt.be Datum: 22-5-2019

Sporenlijst Lennik Karel Keymolenstraat

2019D46

Proefsleuven

Toelichting			Profielbeleven										Bouwelement										Relatie		Vondstnr		Staalnr		Fotonr		Tekening (kaart, plan, plattegrond, coupe of profiel)																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																							
Spoornr	Werkputnr./Oeufnr.	Sectornr.	Vaknr.	Vlaknr.	Interpretatie	Associatie	Datum	Aflipping	Datering	Coupe (x,y)	Diepte	Opmerkingen	Laag					Constructie	Fasering	Materiaal	Afwerking	Techniek																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																

Vondstenlijst Lennik Karel Keymolenstraat

2019D46

Proefsleuven

Vondstnr	Spoornr	Laagnr	Kwadrant/C oupedeel	Werkput/Si euf	Sector	Vak	Profiel	Vlak	Inzamelwijze	Datum	Maaswijdte	xyz	Vondstcategorie	Datering	Hoeveelheid (telling/schatting)	Gewicht (g)	Homogeniteit	Fotonr	Tekening (kaart, plan, plattegrond, coupe of profiel)	Vondst- tekening
1	1	1	/	2	/	/	/	1	HM vlak en coupe	16/05/2019	/	/	AW: grijs - rand tell De Groote LS7A/C en rood geglaazuurd - bodemfragmenten met standing	1300-1550	3	68	/	23	/	/